

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: חורף תשע"ו, 2016
מספר השאלון: 136,001206
נספח: תמונה לשאלה 4

תנ"ך

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שתיים וארבעים וחמש דקות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה חמישה פרקים.
פרק ראשון	—	ספר בראשית	—	(12×2)	—	24 נקודות
פרק שני	—	היסטוריוגרפיה ונבואה	—	(20×2)	—	40 נקודות
פרק שלישי	—	נושאי החובה	—	(6×3)	—	18 נקודות
פרק רביעי	—	נושאי ההרחבה	—	(6×1)	—	6 נקודות
פרק חמישי	—	קטע להבנה ולניתוח	—	(4×3)	—	12 נקודות
	—	סה"כ	—		—	100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום. מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד. (2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון — ספר בראשית (24 נקודות)

ענה על שתי השאלות 1-2.

בכל שאלה ענה על סעיף א — **חובה** (7 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ג (5 נקודות).
(לכל שאלה — 12 נקודות)

1. קרא **בראשית**, ג', 1-7.

א והנחש היה ערום מכל
חית השדה אשר עשה ה' אלהים ויאמר אל-האשה אף
ב כראמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן: ותאמר האשה
ג אל-הנחש מפרי עץ-הגן נאכל: ומפרי העץ אשר בתוך-הגן
אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמתון:
ד ויאמר הנחש אל-האשה לא-מות תמתון: כי ידע אלהים כי
ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים ידעי טוב
ו רע: ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה-הוא
לעינים ונחמד העץ להשגיל ותקח מפריו ותאכל ותתן גם-
ז לאישה עמה ויאכל: ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירום
הם ויתפרו עליה תאנה ויעשו להם חגרת:

ענה על סעיף א (**חובה**).

א. בפסוק 1 נאמר: "והנחש היה ערום מכל חית השדה".

הבא מדברי הנחש בקטע שלפניך דוגמה אחת המלמדת על עורמתו, והסבר אותה.
תוכל להיעזר ב**בראשית**, ב', 16-17.

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. יש הסבורים שהנחש לא היה צריך להתאמץ כדי לשכנע את האישה להפר את צו אלוהים.

ציין שתי ראיות מן הקטע התומכות בסברה זו, והסבר אותן.

ג. על פי דברי האל (**בראשית**, ב' 17), תוצאת האכילה מפרי עץ הדעת טוב ורע תהיה מוות, לעומת זאת הנחש טוען: "לא מות תמתון... ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים ידעי טוב ורע"
(פסוקים 4-5).

נראה שהנחש צדק ב**שתי** טענותיו. הוכח הנחה זו על פי פסוק 7 בקטע שלפניך ועל פי

בראשית, ג', 22. בסס את דבריך על הכתוב.

שים לב: המשך הבחינה בעמוד 4.

2. קרא בראשית, י"ח, 16-33.

טו ויקמו משם האנשים וישקפו
 יז על-פני סדם ואברהם הלך עמם לשלחם: וה' אמר המכסה
 יח אני מאברהם אשר אני עשה: ואברהם היו יהיה לגוי גדול
 יט ועצום ונברכו-בו כל גויי הארץ: כי ידעתיו למען אשר
 יצוה את-בניו ואת-ביתו אחדיו ושמרו דרך ה' לעשות
 צדקה ומשפט למען הביא ה' על-אברהם את אשר-
 כ דבר עליו: ויאמר ה' זעקת סדם ועמורה כירפה וחטאתם
 כא כי כבדה מאד: ארדה-נא ואראה הפצעתה הבאה אלי
 כב עשו בלה ואס-לא אדעה: ויפנו משם האנשים וילכו סדמה
 כג ואברהם עודנו עמד לפני ה': ויגש אברהם ויאמר האף
 כד תספה צדיק עם-רשע: אולי יש חמשים צדיקים בתוך העיר
 האף תספה ולא-תשא למקום למען חמשים הצדיקים אשר
 כה בקרבה: חללה לך מעשה! בדבר הזה להמית צדיק עם-
 רשע והיה כצדיק פרשע חללה לך השפט פלד-הארץ לא
 טו יעשה משפט: ויאמר ה' אס-אמצא בסדם חמשים צדיקים
 טז בתוך העיר ונשאתי לכל-המקום בעבורם: ויען אברהם
 ויאמר הנה-נא הואלתי לדבר אל-אדני ואנכי עפר ואפר:
 כח אולי יחסר'ון חמשים הצדיקים חמשה התשחית בחמשה את-
 פלד-העיר ויאמר לא אשחית אס-אמצא שם ארבעים וחמשה:
 כט ויסף עוד לדבר אליו ויאמר אולי ימצאון שם ארבעים ויאמר
 ל לא אעשה בעבור הארבעים: ויאמר אל-נא יחר לאדני
 ואדברה אולי ימצאון שם שלשים ויאמר לא אעשה אס-
 לא אמצא שם שלשים: ויאמר הנה-נא הואלתי לדבר אל-
 אדני אולי ימצאון שם עשרים ויאמר לא אשחית בעבור
 לב העשרים: ויאמר אל-נא יחר לאדני ואדברה אך-הפעם
 אולי ימצאון שם עשרה ויאמר לא אשחית בעבור העשרה:
 לג וילך ה' כאשר פלה לדבר אל-אברהם ואברהם שב
 למקומו:

ענה על סעיף א (חובה).

א. (1) על פי הקטע שלפניך, מדוע שיתף ה' את אברהם בהחלטתו בנוגע לגורל סדום ועמורה?

בסס את דבריך על הכתוב.

(3 נקודות)

(2) פסוקים 23-33 שלפניך מלמדים שאברהם אכן היה ראוי לשיתוף זה. הסבר קביעה זו.

(4 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. "ארדה נא ואראה" (פסוק 21).

קרא את פירושו של רש"י לדברים אלה של ה':

"ארדה נא - לימד לדיינין [לדיינים] שלא יפסקו דיני נפשות [עברות שהעונש עליהן הוא מוות] אלא בראייה.

(1) הסבר את הבעיה התאולוגית (דתית-אמונית) בדברי ה' "ארדה נא ואראה" בפסוק 21.

(2 נקודות)

(2) לדעת רש"י, דברים אלה של ה' נועדו למסור מסר. מהו המסר? (3 נקודות)

ג. לדברי צבי אדר, השיחה המפורטת בין אברהם לאלוהים באה "לבדוק עד היכן אפשר

להרחיק לכת בסליחה וברחמים בלא לקפח את הצדק".

(צבי אדר, ספר בראשית, מבוא לעולם המקראי)

קרא פסוקים 23-33 שלפניך.

(1) מהו "הצדק" שאדר מזכיר בדבריו, ומה הם "הסליחה והרחמים"? (4 נקודות)

(2) על פי פסוקים אלה, מהו הגבול שאחריו אין סליחה לאנשי סדום? (נקודה אחת)

פרק שני — היסטוריוגרפיה ונבואה (40 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 3-5.

בכל שאלה שבחרת, ענה על סעיף א — חובה (8 נקודות) ועל שניים מן הסעיפים ב-ד (לכל סעיף — 6 נקודות).
(לכל שאלה — 20 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 3-5.

3. קרא מלכים א, י"ב, 1-16.

- א וילך רחבעם שכס כי שכס
ב בא כל-ישראל להמליך אתו: ויהי כשמע וירבעם בן-נבט
והוא עודנו במצרים אשר פרח מפני המלך שלמה וישב
ג ירבעם במצרים: וישלחו ויקראו-לו ויבאו ירבעם וכל-קהל
ד ישראל וידברו אל-רחבעם לאמר: אביך הקשה את-עלנו
ואתה עתה הקל מעבדת אביך הקשה ומעלו הכבד אשר-
ה נתן עלינו ונעבדך: ויאמר אליהם לכו-עד שלשה ימים ושובו
ה אלי וילכו העם: ויועץ המלך רחבעם את-הזקנים אשר-היו
ו עמדים את-פני שלמה אביו בהיתו חי לאמר איך אתם
ז נועצים להשיב את-העם הזה דבר: וידבר אליו לאמר אם-
היום תהיה-עבד לעם הזה ועבדתם ועניתם ודברת אליהם
ח דברים טובים והיו לך עבדים כל-הימים: ויעזב את-עצת
הזקנים אשר יעצוהו ויועץ את-הילדים אשר גדלו אתו אשר
ט העמדים לפניו: ויאמר אליהם מה אתם נועצים ונשיב דבר
את-העם הזה אשר דברו אלי לאמר הקל מן-העל אשר-
י נתן אביך עלינו: וידברו אליו הילדים אשר גדלו אתו לאמר
כזה-תאמר לעם הזה אשר דברו אליך לאמר אביך הכביד
את-עלנו ואתה הקל מעלינו כה תדבר אליהם קטני עבה
י"א ממתני אבי: ועתה אבי העמים עליכם על כבד ואני אסיף
על-עלכם אבי יסר אתכם בשזוטים ואני איסר אתכם
יב בעקרבים: ויבו ירבעם וכל-העם אל-רחבעם ביום השלישי
יג כאשר דבר המלך לאמר שובו אלי ביום השלישי: ויען
המלך את-העם קשה ויעזב את-עצת הזקנים אשר יעצוהו:

(שים לב: המשך הקטע בעמוד הבא.)

וידבר אליהם בעצת הילדים לאמור אבי הכביד את-עלכם
ואני אסוף על-עלכם אבי יסר אתכם בשוטים ואני איסר
אתכם בעקרבים: ולא-שמע המלך אל-העם כי-היתה סבה
מעם ה' למען הקים את-דברו אשר דבר ה' ביד אחיה
השילני אל-ירבעם בן-נבט: וירא כל-ישראל כי לא-שמע
המלך אלהם וישבו העם את-המלך ודבר לאמור מה-לנו
חלק בדוד ולא-נחלה בבן-ישי לאהליך ישראל עתה ראה
ביתך דוד וילך ישראל לאהליו:

ענה על סעיף א (חובה).

- א. (1) מה הם השמות של שתי הממלכות שנוצרו לאחר הפילוג המתואר בקטע שלפניך?
באיזו שנה (לועזית) אירע הפילוג? (4 נקודות)
(2) קרא פסוק 15 בקטע שלפניך.
על פי פסוק זה, מהי הסיבה לפילוג הממלכה? הסבר את דבריך. (4 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

- ב. קרא פסוקים 1-4 בקטע שלפניך.
הבא מן הכתוב שתי ראיות המוכיחות ששבטי ישראל חשבו שהם יכולים לכפות את רצונם
על רחבעם, והסבר אותן.
ג. קרא פסוקים 10-11 בקטע שלפניך.
הילדים, יועציו של רחבעם, משתמשים במטפורות כדי להבהיר לו את הדברים שעליו
להשיב לעם.
(1) בחר במטפורה אחת מפסוקים אלה, והסבר אותה. (3 נקודות)
(2) מהו המסר לעם המובע באמצעות המטפורה שהסברת בתת-סעיף (1)?
(3 נקודות)

ד. קרא גם את נאומו של אביה בן רחבעם אל שבטי הצפון בדברי הימים ב, י"ג, 4-7.

- (1) מהו ההסבר של אביה לפילוג הממלכה? (3 נקודות)
(2) מה אפשר ללמוד מדברי אביה על יחסו של כותב ספר דברי הימים למלכות בית דוד?
בסס את דבריך על הכתוב. (3 נקודות)

4. קרא מלכים ב, י"ח, 13-14, 28-35; מלכים ב, י"ט, 35-37.

מלכים ב, י"ח, 14-13

יג ובארבע עשרה שנה למלך חזקיה עלה סנחריב מלך-אשור
יד על כל-ערי יהודה הבצרות ויתפשם: וישלח חזקיה מלך-
יהודה אל-מלך-אשור ולכישא לאמר חטאתי שוב מעלי
את אשר-תתן עלי אשא וישם מלך-אשור על-חזקיה מלך-
יהודה שלש מאות ככר-כסף ושלשים ככר זהב:

מלכים ב, י"ח, 28-35

כח ויעמד רבשקה ויקרא בקול-גדול יהודית וידבר ויאמר
כט שמעו דבר-המלך הגדול מלך-אשור: כה אמר המלך אל-
ל ישא לכם חזקיהו כי-לא יוכל להציל אתכם מידו: ואל-
יבטח אתכם חזקיהו אל-ה' לאמר הצל יצילנו ה' ולא
לא תנתן את-העיר הזאת ביד מלך אשור: אל-תשמעו אל-
חזקיהו כי כה אמר מלך אשור עשו אתי ברכה וצאו אלי
לב ואכלו איש-גפנו ואיש תאנתו ושתו איש מי-ברו: עד-באי
ולקחתי אתכם אל-ארץ פארצכם ארץ דגן ותירוש ארץ
לחם וכרמים ארץ זית יצהר ודבש וחיו ולא תמתו ואל-
תשמעו אל-חזקיהו כי-יסית אתכם לאמר ה' יצילנו:
לג ההצל הצילו אלהי הגוים איש את-ארצו מיד מלך אשור:
לד איה אלהי חמת וארפד איה אלהי ספרדים הנע ועוה כיר-
לה הצילו את-שמרון מיד: מי בכל-אלהי הארצות אשר-
הצילו את-ארצם מידי כי-יציל ה' את-ירושלם מידי:

מלכים ב, י"ט, 35-37

לה ויהי
בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה
שמונים וחמשה אלף וישכימו בבקר והנה כלם פגרים מתים:
לו ויסע וילך וישב סנחריב מלך-אשור וישב בנינוה: ויהי
הוא משתחוה בית ונסרך אלהיו ואדרמלך ושראצר
הפכו בחרב והמה נמלטו ארץ אררט ומלך אסר-חדן
בנו תחתיו:

בניו

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא **מלכים ב**, י"ח, 13-14 שלפניך.

(1) מהו האירוע המתואר בפסוק 13, ובאיזו שנה (לועזית) הוא אירע?

(5 נקודות)

(2) בעקבות מה אירע האירוע שהזכרת בתת-סעיף (1)? בסס את דבריך על הכתוב.

(3 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. קרא גם **ירמיה**, ז', 4.

בפסוק זה הנביא ירמיהו תוקף עמדה שרווחה בעם בנוגע למקדש בירושלים.

(1) על פי המשתמע מפסוק זה, מהי העמדה שרווחה בנוגע למקדש? (3 נקודות)

(2) יש הטוענים כי למתואר ב**מלכים ב**, י"ט, 35-37 שלפניך הייתה השפעה על גיבוש

עמדה זו של העם. הסבר טענה זו. (3 נקודות)

ג. קרא **מלכים ב**, י"ח, 28-35 שלפניך.

בנאומו רבשקה לועג לה' ולמלך יהודה, אך המסופר ב**מלכים ב**, י"ט, 35-37 שלפניך מציג

באור מגוחך דווקא את הטיעונים של רבשקה.

בסס טענה זו על שתי ראיות מן הקטעים, והסבר אותן.

ד. (1) עיין בנספח.

בנספח מובא קטע מ"תבליט לכיש", המתאר את כיבוש העיר לכיש בידי מלך אשור.

ציין על פי התבליט שני אמצעי לחימה, והסבר למה שימשו. (2 נקודות)

(2) ב**מלכים ב**, י"ח, 14 שלפניך נרמז על כיבוש לכיש, אך אין תיאור מפורט של הכיבוש.

הסבר מה מלמד היעדר תיאור הכיבוש של לכיש על יחסו של כותב ספר **מלכים** לחזקיהו?

היעזר ב**מלכים ב**, י"ח, 1-6. (4 נקודות)

א שְׁמְעוּ הַדְּבָר הַזֶּה
ב פְּרוֹת הַבָּשָׁן אֲשֶׁר בְּהַר שִׁמְרֹן הָעֹשֶׁקוֹת וְדָלִים הָרִצְצוֹת
ג אֲבִיוֹנִים הָאֹמְרוֹת לְאֲדֹנֵיהֶם הִבִּיֵּאָה וְנִשְׁתָּה: נִשְׁבַּע אֲדֹנִי
ד ה' בְּקִדְשׁוֹ כִּי הִנֵּה יָמִים בָּאִים עֲלֵיכֶם וְנִשְׂא אֶתְכֶם
ה בַּעֲזוֹת וְאַחֲרֵיתֶכֶן בְּסִירוֹת דּוֹגָה: וּפְרָעִים תִּצְאָנָה אִשָּׁה נֹגֵדָה
ו זְהִשְׁלַכְתָּנָה הַהֶרְמוֹנָה נָאִם-ה': בָּאוּ בֵּית-אֵל וּפִשְׁעוּ
הַגִּלְגָל הִרְבּוּ לַפֶּשַׁע וְהִבִּיאוּ לַבֶּקָר וּבְחִיכֶם לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים
ה מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם: וְקֹטֵר מִחֲמַל תּוֹדָה וְקִרְאוּ נִדְבוֹת הַשְּׁמִיעוּ עַל כִּי
ו כֵּן אֶהְבֶּתֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נָאִם אֲדֹנִי ה': וְגַם אֲנִי נָתַתִּי לָכֶם
ז נִקְיוֹן שִׁנַּיִם בְּכָל-עֲרִיכֶם וְחֹסֶר לֶחֶם לְכָל מְקוֹמֹתֵיכֶם וְלֹא-
ז שְׁבֵתֶם עָדִי נָאִם-ה': וְגַם אֲנִכִּי מִנְעַתִּי מִכֶּם אֶת-הַגֶּשֶׁם
ח בְּעוֹד שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים לְקִצִּיר וְהַמְטַרְתִּי עַל-עֵיר אַחַת וְעַל-
ט עֵיר אַחַת לֹא אֶמְטִיר חֲלָקָה אַחַת תִּמְטֹר וְחֲלָקָה אֲשֶׁר-לֹא-
ח תִּמְטִיר עָלֶיהָ תִּיבֹשׁ: וְנָעוּ שְׂתִים שְׁלֹשׁ עָרִים אֶל-עֵיר אַחַת
ט לִשְׁתוֹת מַיִם וְלֹא יִשְׁבְּעוּ וְלֹא-שְׁבֵתֶם עָדִי נָאִם-ה': הִכִּיתִי
י אֶתְכֶם בַּשִּׁדְפוֹן וּבִידְרוֹן הִרְבּוֹת גְּנוֹתֵיכֶם וּכְרַמֵּיכֶם וְתֹאמִינֶם
י וְזִיתֵיכֶם יֹאכַל הַגֹּזֵם וְלֹא-שְׁבֵתֶם עָדִי נָאִם-ה': שְׁלַחְתִּי
י בָכֶם דָּבָר בְּדֶרֶךְ מִצְרַיִם הִרְגֵּתִי בַּחֲרֹב בַּחוּרֵיכֶם עִם שְׁבִי
י סוֹסֵיכֶם וְאַעֲלֶה בָאֵשׁ מַחֲנֵיכֶם וּבִאֲפֹכֶם וְלֹא-שְׁבֵתֶם עָדִי
יא נָאִם-ה': הִפְכִּיתִי בָכֶם כַּמְהַפֶּכֶת אֱלֹהִים אֶת-סֶדֶם
יב וְאֶת-עַמּוּדָה וְתִהְיוּ כְּאוֹד מִצֵּל מִשְׁרַפָּה וְלֹא-שְׁבֵתֶם עָדִי
נָאִם-ה':

עמוס, ה', 21-25

כא שְׁנֵאתִי מְאֹסָתִי חֲגִיכֶם וְלֹא אֶרִיחַ בַּעֲצֹרְתֵיכֶם: כִּי אִם-תַּעֲלוּ
כב לִי עֹלֹת וּמִנְחֹתֵיכֶם לֹא אֶרְצֶה וְשֹׁלֵם מְרִיאֵיכֶם לֹא אֶבִּיט:
כג הֶסֶר מֵעָלַי הַמֶּזֶן שְׂרִיד וְזִמְרַת נְבִלִיד לֹא אֶשְׁמַע: וְיִגַּל בְּמַיִם
כד מִשְׁפָּט וְצִדְקָה בְּנַחַל אֵיתָן: הַזִּבְחִים וּמִנְחָה הַגִּשְׁתֶּם-לִי
ה במדבר אַרְבַּעַם שָׁנָה בֵּית יִשְׂרָאֵל:

ענה על סעיף א (חובה).

א. (1) ציין שני מעשים של "פרות הבשן", שהנביא מבקר אותם. בסס את דבריך על הכתוב.

(4 נקודות)

(2) מהו עונשן של "פרות הבשן", ולאיזה מאורע היסטורי בתולדות עם ישראל הוא קשור?

(4 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. הדגם את השימוש בשני אמצעים ספרותיים בקטע, והסבר לשם מה הנביא משתמש בהם.

ג. בעמוס, ד', 6-11 הנביא מציין את הפורענויות שהביא ה' על ישראל.

(1) הסבר שתיים מפורענויות אלה. (3 נקודות)

(2) בתיאור הפורענויות יש משפט שחוזר חמש פעמים.

ציין מהו משפט זה, והסבר את תפקידו בנבואה. (3 נקודות)

ד. קרא עמוס, ה', 21-25 שלפניך.

(1) קרא את החוק בדברים, י"ב, 6-7.

העמדה של הנביא עמוס בקטע זה סותרת את הנאמר בדברים, י"ב, 6-7.

הסבר קביעה זו. (3 נקודות)

(2) הבא הסבר אחד ליישוב הסתירה הנזכרת בתת-סעיף (1). (3 נקודות)

פרק שלישי — נושאי החובה (18 נקודות)

ענה על שלוש מן השאלות 6-9 (לכל שאלה — 6 נקודות).

חוק

6. קרא דברים, כ', 19-20.

יט

כ"ר

תָּצוּר אֶל-עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ לְתַפְשָׁהּ לֹא תִשְׁחִית
אֶת-עֵצָהּ לְנֹדֶחַ עָלֶיהָ גִּדְּוֹן בִּי מִמֶּנּוּ תֹאכַל וְאֵתוֹ לֹא תִכְרֹת בִּי
הָאָדָם עֵין הַשָּׂדֶה לִבְא מִפְּנֵיךְ בַּמָּצוֹר: רַק עֵין אֲשֶׁר-תִּדְּעַ בִּי לֹא-
כ עֵין מֵאֲכָל הוּא אֵתוֹ תִּשְׁחִית וְכֹרֶת וּבְנֵית מָצוֹר עַל-הָעִיר
אֲשֶׁר-הוּא עֹשֶׂה עִמָּךְ מִלְחָמָה עַד רִדְתָּהּ:

א. כתוב מהו הצו בקטע זה, הבא נימוק אחד שהמחוקק מביא לצו זה, והסבר אותו.

(3 נקודות)

ב. יש הטוענים שהחוק בפסוקים אלה נועד, כמו חוקי מלחמה אחרים, לרסן את הלוחמים.

הסבר טענה זו. (3 נקודות)

חכמה

7. קרא קהלת, א', 11-1.

א דְּבַרִי קִהְלֶת בֶּן־דָּוִד מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם: הִבֵּל הַבָּלִים אָמַר
 ב קִהְלֶת הִבֵּל הַבָּלִים הַכֹּל הִבֵּל: מִה־יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל־עֲמָלוֹ
 ד שִׁיעֲמֹל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ: דּוֹר הַלֵּךְ וְדוֹר בָּא וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם
 ה עֲמֹדֶת: וְזֶרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶל־מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֶרַח
 ו הוּא שֵׁם: הוֹלֵךְ אֶל־דָּרוֹם וְסוֹבֵב אֶל־צָפוֹן סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ
 ז הָרוּחַ וְעַל־סִבְיָתָיו שֶׁב הָרוּחַ: כָּל־הַנְּחָלִים הַלֵּכִים אֶל־
 ח הַיָּם וְהַיָּם אֵינָנו מֵלֵא אֶל־מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הַלֵּכִים שֵׁם הֵם
 ט שְׁבִים לִלְכֶת: כָּל־הַדְּבָרִים יִגְעִים לֹא־יִוָּכַל אִישׁ לְדַבֵּר לֹא־
 י תִּשְׁבַּע עֵינָי לִרְאוֹת וְלֹא־תִמָּלֵא אֵזוֹן מִשְׁמַע: מִה־שִׁהְיָה הוּא
 י שִׁהְיָה וּמִה־שִּׁנְעָשָׂה הוּא שִׁיעָשָׂה וְאֵין כָּל־חֹדֶשׁ תַּחַת
 יא הַשֶּׁמֶשׁ: יֵשׁ דְּבַר שִׁיאֲמַר רָאִה־זֶה חֹדֶשׁ הוּא כְּבָר הָיָה לְעֵלְמִים
 לֹא־יִהְיֶה לָהֶם זְכָרוֹן עִם שִׁהְיָה לֹא־חֲרָנָה:

בפסוקים אלה קהלת מבטא את הנחת היסוד שלו בנוגע לחיים.

א. הסבר מהי הנחת היסוד של קהלת. (2 נקודות)

ב. הבא ראיה אחת מפסוקים 3-7 וראיה אחת מפסוקים 9-11 המבססות הנחת יסוד זו

של קהלת. הסבר. (4 נקודות)

נביאי אמת ונביאי שקר

8. קרא ירמיה, כ', 7-12.

פְּתִיתֵנִי ה' וּפֶתַח חֻקֶּיךָ וְתוֹכַל
 חֲיִיתִי לְשִׁחוּק בְּלִי-הַיּוֹם כִּלְהַ לַעֲגֹ לִי: כִּי-מִדֵּי אֲדַבֵּר אֶזְעַק
 חֲמָס וְשֹׁד אֶקְרָא כִּי-הָיָה דְבַר-ה' לִי לְחִרְפָּה וּלְקֶלֶס בְּלִי-
 הַיּוֹם: וְאִמְרָתִי לֹא-אֶזְכְּרוּ וְלֹא-אֲדַבֵּר עוֹד בְּשִׁמּוֹ וְהָיָה בְּלִפְנֵי
 כָּאִשׁ בַּעֲרַת עֶצֶר בַּעֲצֻמֹתַי וְנִלְאִיתִי כִלְכַל וְלֹא אוֹכַל: כִּי
 שָׁמַעְתִּי דְבַת רַבִּים מְגוֹר מִסָּבִיב הִגִּידוּ וְנִגִּידְנוּ כֹל אֲנוֹשׁ
 שְׁלָמִי שִׁמְרִי צִלְעֵי אוֹלִי יִפְתָּהּ וְנוֹכְלָהּ לוֹ וְנִקְחָהּ נִקְמָתָנוּ
 מִמֶּנּוּ: וְה' אוֹתִי כְּגִבּוֹר עֲדִיץ עַל-כֵּן רָדַפְנִי יִבְשׁוּ
 וְלֹא יִכְלוּ בָשׁוּ מֵאֵד כִּי-לֹא הִשְׁפִּילוּ כְלִמָּת עוֹלָם לֹא
 תִשְׁכַּח: וְה' עֲבָאוֹת בָּחַן צְדִיק רָאָה כְּלִיּוֹת וְלֵב אֲרָאָה
 נִקְמָתְךָ מִהֶם כִּי אֵלֶיךָ גִּלִּיתִי אֶת-רִיבִי:

בקטע זה ירמיהו מתאר את המחיר שנביא אמת משלם על מילוי ייעודו.
 בסס קביעה זו על שתי דוגמאות מן הכתוב, והסבר אותן.

תגובות על החורבן ושיבת ציון

9. קרא עזרא, ד', 1-6.

א וַיִּשְׁמְעוּ צָרִי יְהוּדָה וּבְנֵימָן כִּי־בָנִי הַגּוֹלָה בּוֹנִים הֵיכָל לַיהוָה
 ב אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: וַיָּגֶשׁוּ אֶל־זִרְבָּבֶל וְאֶל־רָאשֵׁי הָאָבוֹת וַיֹּאמְרוּ
 לָהֶם נִבְנָה עִמָּכֶם כִּי כֹכֶם נִדְרֹשׁ לֵאלֹהֵיכֶם וְלֹא אֲנַחְנוּ
 זְבָחִים מִיָּמֵינוּ אֶסֶר חֵדָן מֶלֶךְ אֲשׁוּר הִמְעֵלָה אֶתָּנוּ פֹּה:
 ג וַיֹּאמְרוּ לָהֶם זִרְבָּבֶל וַיִּשׁוּעַ וּשְׂאֵר רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל
 לֹא־לָכֶם וְלָנוּ לִבְנוֹת בַּיִת לַאלֹהֵינוּ כִּי אֲנַחְנוּ יָחַד נִבְנָה
 לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר צִוָּנוּ הַמֶּלֶךְ כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ־פָּרַס:
 ד וַיְהִי עִם הָאָרֶץ מִדְּפִיִּים יָדֵי עַם־יְהוּדָה וּמִבְלֵהִים אוֹתָם
 ה לִבְנוֹת: וּסְכָרִים עָלֵיהֶם וַעֲצִים לְהַפֵּךְ עֲצָתָם כִּלְיָמֵינוּ כּוֹרֶשׁ
 ו מֶלֶךְ פָּרַס וְעַד־מַלְכוּת דָּרְיוֹשׁ מֶלֶךְ־פָּרַס: וּבְמַלְכוּת
 אַחֲשֻׁרֹשׁ בְּתַחֲלַת מַלְכוּתוֹ כָּתְבוּ שְׁטֵנָה עַל־יֹשְׁבֵי יְהוּדָה
 וַיְרוֹשְׁלָם:

א. "צרי יהודה ובנימן" באים בדרישה אל שבי ציון. כתוב מהי הדרישה, והסבר את הנימוק

לדרישתם. בסס את דברך על הכתוב. (2 נקודות)

ב. שבי ציון מסרבים לדרישה.

מהו הנימוק של זרובבל וראשי האבות לסירוב זה, ומה הייתה תגובתם של

"צרי יהודה ובנימן" על הסירוב? הסבר, ובסס את דברך על הכתוב. (4 נקודות)

פרק רביעי — נושאי ההרחבה (6 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 10-13 (6 נקודות).

חוק

10. קרא ויקרא, כ"ה, 39-40; דברים, ט"ו, 16-17.

ויקרא, כ"ה, 39-40

לט וְכִי־יִמּוֹד אַחִיךָ עִמָּךְ וְנִמְכַּר־לָךְ לֹא-
מ תַּעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדֶת עֶבֶד: כְּשֶׁכִּיר כְּתוּשָׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד־שְׁנַת
הַיָּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ:

דברים, ט"ו, 16-17

טז וְהָיָה כִּי־יֹאמַר אֲלֶיךָ לֹא אֵצֶא מֵעִמָּךְ כִּי אֶהְבֶּךָ וְאֶת־בֵּיתְךָ
יז כִּי־טוֹב לוֹ עִמָּךְ: וְלִקְחָתָהּ אֶת־הַמִּרְצֵעַ וְנָתַתָּהּ בְּאֶזְנוֹ וּבִדְלָתָהּ
וְהָיָה לָךְ עֶבֶד עוֹלָם וְאִף לֹא־תַעֲשֶׂה־כֵּן:

שני הקטעים שלפניך עוסקים בעבד עברי.

א. בין הנאמר בשני הקטעים שלפניך יש לכאורה סתירה. מהי? (2 נקודות)

ב. רש"י כותב על דברים, ט"ו, 17: עבד עולם: [...] שאין זה אלא עולמו של יובל.

על פי פירוש רש"י שלפניך, האם יש סתירה בין שני הקטעים? הסבר. (4 נקודות)

חכמה

11. קרא איוב, מ', 1-7.

א וַיַּעַן ה' אֶת־אִיּוֹב וַיֹּאמֶר: הֲרֵב
ב עַם־שָׂדֵי יִסּוּר מוֹכִיחַ אֱלֹהִים יַעֲנֶנָּה: וַיַּעַן אִיּוֹב אֶת־
ג ה' וַיֹּאמֶר: הֵן קָלָתִי מִה אֲשִׁיבֶכָּה יָדַי שְׁמַתִּי לְמוֹפְתֵי אַחַת
ד דְּבַרְתִּי וְלֹא אָעֲנֶה וּשְׁתִּים וְלֹא אוֹסִיף: וַיַּעַן ה'
ה אֶת־אִיּוֹב מִנְּסֻעָה וַיֹּאמֶר: אֲזִר־נָא כְּגֹבֶר חֲלָצֶיךָ אֲשָׁאֲלֶךָ
וְהוֹדִיעֲנִי:

הבא מן הקטע שתי ראיות המוכיחות שאיוב לא השתכנע ממענה ה', והסבר אותן.

נביאי אמת ונביאי שקר

12. קרא ירמיה, כ"ו, 10-16.

וַיִּשְׁמְעוּ שְׂרֵי יְהוּדָה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּעֲלוּ
מִבֵּית-הַמֶּלֶךְ בֵּית ה' וַיָּשׁוּ בִּפְתַח שַׁעַר-ה' הַחֹדֶשׁ:
וַיֹּאמְרוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים אֶל-הַשָּׂרִים וְאֶל-כָּל-הָעָם לֵאמֹר
מִשְׁפַּט־מוֹת לְאִישׁ הַזֶּה כִּי נָבֵא אֶל-הָעִיר הַזֹּאת כֹּאשֶׁר
שָׁמַעְתֶּם בְּאָזְנֵיכֶם: וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל-כָּל-הַשָּׂרִים וְאֶל-כָּל-
הָעָם לֵאמֹר ה' שְׁלַחְנִי לְהַנְבִּיאַ אֶל-הַבַּיִת הַזֶּה וְאֶל-הָעִיר
הַזֹּאת אֶת כָּל-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַעְתֶּם: וְעַתָּה הִיטִיבוּ
דְּרִיכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם וּשְׁמְעוּ בְּקוֹל ה' אֱלֹהֵיכֶם וַיִּנְחַם ה'
אֶל-הָרַעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר עֲלֵיכֶם: וְאֲנִי הִנְנִי בִידְכֶם עֹשֶׂה לִּי כָטוֹב
וְכִישׁוֹר בְּעֵינֵיכֶם: אֲךָ וַיִּדְעוּ תִּדְעוּ כִּי אִם-מִמֶּתִּים אַתֶּם אֹתִי
כִּי-דָם נָקִי אַתֶּם נֹתְנִים עֲלֵיכֶם וְאֶל-הָעִיר הַזֹּאת וְאֶל-יֹשְׁבֵיהָ
כִּי בְּאֵמַת שְׁלַחְנִי ה' עֲלֵיכֶם לְדַבֵּר בְּאָזְנֵיכֶם אֶת כָּל-
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: וַיֹּאמְרוּ הַשָּׂרִים וְכָל-הָעָם
אֶל-הַכֹּהֲנִים וְאֶל-הַנְּבִיאִים אֵין-לְאִישׁ הַזֶּה מִשְׁפַּט־מוֹת כִּי
בִּשְׁם ה' אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר יֵלְכֵנוּ:

פסוקים אלה מתארים הליך משפטי שנערך לירמיהו בעקבות נבואה שנשא.

א. בנימין לאו כותב: לשבחם של השרים ייאמר שההליך נראה מאוזן וצודק.

(ב' לאו, ירמיהו, גורלו של חוזה)

הבא מן הקטע בירמיה ראייה המוכיחה שההליך המשפטי שנערך לירמיהו

אכן היה מאוזן וצודק. (3 נקודות)

ב. לדעתך, מה בדברי ירמיהו שכנע את השרים שהוא נביא אמת? הסבר. (3 נקודות)

תגובות על החורבן ושיבת ציון

13. קרא איכה, ה', 15-22.

טו	שָׁבַת
טז	מְשֹׁשׁ לִפְנֵי נֶהְפֵךְ לְאַבֵּל מִחוּלָנוּ: נִפְלָה עֲטֹרַת רֹאשֵׁנוּ
יז	אֲוִי-נָא לָנוּ כִּי חָטָאנוּ: עַל-זֶה הָיָה דָּוָה לִפְנֵי עַל-אֱלֹהֵי
יח	חֲשָׁכוּ עֵינֵינוּ: עַל הַר-צִיּוֹן שְׁשִׁמָּם שׁוֹעֲלִים הַלְכוּ-בָּו: אֲתָה
כ	ה' לְעֹלָם תֵּשֵׁב בְּסֶאֱךְ לְדֹר וּדֹר: לְמָה לִנְעֹחַ תִּשְׁכַּחַנוּ
כא	תַּעֲזֹבְנוּ לְאַרְךְ יָמִים: הֲשִׁיבֵנוּ ה' וְאֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חֲדָשׁ
כב	יָמֵינוּ בְּקֹדֶשׁ: כִּי אִם-מָאֵס מְאֹדָה מְאֹדָה קִצְפָה עָלֵינוּ עַד-מָאֵד:

יש הטוענים שאפשר לשמוע בתגובות על החורבן הן קול שמצדיק את החורבן
הן קול המבקר את חומרת העונש שהטיל ה' על העם.
בסס את שני חלקי הטענה על הקינה שלפניך. הסבר את דבריך.

שים לב: המשך הבחינה בעמוד 20.

/המשך בעמוד 20/

פרק חמישי — קטע להבנה ולניתוח (12 נקודות)

ענה על שאלה 14 — חובה ועל שתיים מן השאלות 15-17 (לכל שאלה — 4 נקודות).

קרא בראשית, כ"ה, 19-34.

יט ואלה תולדות יצחק בן־אברהם אברהם הוליד את־יצחק:
 כ ויהי יצחק בן־ארבעים שנה בקחתו את־רבקה בת־בטואל
 כא הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי לו לאשה: ויעתר
 יצחק ל־ה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה'
 כב ותהר רבקה אשתו: ויתרצו הבנים בקרבה ותאמר אס־
 כג פן למה זה אנכי ותלך לדרש את־ה': ויאמר ה' לה
 שני גיִים בבטןך ושני לאִמים ממעיך יפרדו ולאִם מלאִם
 כד יאמץ ורב יעבד צעיר: וימלאו ימיה ללדת והנה תזמם
 כה בבטנה: ויצא הראשון אדמוֹן בלו כאִדֶּרֶת שער ויקראו
 כו שמו עשו: ואחרי־כן יצא אחיו וידו אחות בעקב עשו ויקרא
 כז שמו יעקב ויצחק בן־ששים שנה בלדת אתם: ויגדלו
 ח הנערים והי עשו איש ידע ציד איש שדה ויעקב איש תם
 כח ישב אהלים: ויאהב יצחק את־עשו כי־ציד בפיו ורבקה
 כט אהבת את־יעקב: ויזד יעקב נזיד ויבא עשו מן־השדה והוא
 ל עיף: ויאמר עשו אל־יעקב הלעיטני נא מן־האִדָּם האִדָּם
 לא הִזָּה כי עיף אנכי על־בן קרא־שמו אדום: ויאמר יעקב
 לב מכרה כיום את־בכרתך לי: ויאמר עשו הנה אנכי הולך
 לג למות ולמה־זֶה לי בכרה: ויאמר יעקב השבעה לי כיום
 לד וישבע לו וימכר את־בכרתו ליעקב: ויעקב נתן לעשו
 לחם ונזיד עדשים ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את־
 הבכרה:

גוִים

ענה על שאלה 14 (חובה).

14. בקטע שלפניך באה לידי ביטוי היריבות בין שני האחים, עשו ויעקב. הבא שתי דוגמאות מן הקטע המעידות על יריבות זו, והסבר כל דוגמה.

ענה על שתיים מן השאלות 15-17.

15. קרא פסוקים 22-23 בקטע שלפניך וגם **בראשית**, כ"ז, 5-17. האם לדעתך הנאמר בפסוק 23 יכול להצדיק את ההתנהגות של רבקה, המתוארת ב**בראשית**, כ"ז, 5-17? נמק.

16. הכתוב בקטע שלפניך מבליט את ההבדל בין האחים התאומים. ציין מפסוקים 24-28 בקטע שלפניך דוגמה אחת לביסוס קביעה זו, והסבר כיצד הדוגמה שציינת משמשת רמז או מידע מקדים להבנת המשך הסיפור על שני האחים בפרק זה וב**בראשית**, כ"ז.

17. יש הטוענים שדמותו של עשו מוצגת באור שלילי בקטע שלפניך, ויש הטוענים שדווקא דמותו של יעקב מוצגת בו באור שלילי. בחר באחת מן הטענות, הסבר אותה, ובסס אותה על הכתוב.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך